

БУРКОВСЬКА А. В.

к. е. н., доцент кафедри фінансів і кредиту

ЛУНКІНА Т. І.

к. е. н., доцент кафедри фінансів і кредиту

Миколаївський національний аграрний університет

М. Миколаїв, Україна

ОСОБЛИВОСТІ КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Удосконалення кредитно-фінансових відносин є одним з найбільш актуальних питань сьогодення аграрної сфери економіки України. Адже через відсутність ліквідної застави, високу ризикованість, сезонний характер та тривалий цикл сільськогосподарського виробництва банки, на жаль, не завжди забезпечують вітчизняні підприємства аграрної сфери кредитами.

Так, наприклад, за 2014 рік обсяги кредитування аграрного сектору у порівнянні з попереднім (2013) роком знизилися на 32% [1], хоча надмірна ліквідність банківської системи України при цьому становила 30 млрд грн [2]. Тобто, це є красномовним свідченням небажання банків здійснювати кредитування агротоваровиробників не з причини відсутності грошових ресурсів.

Ведення свого бізнесу, придбання необхідних матеріально-технічних ресурсів українськими товаровиробниками аграрної сфери економіки може здійснюватись як за рахунок власних, так і державних джерел фінансування, позичкових коштів, у тому числі банківського кредиту. Загальновідомо, що кредит – це потужний економічний чинник і важливе та поки що безальтернативне джерело фінансування розвитку агротоваровиробників, своєчасне залучення якого страхує їх від занепаду. Однак, на жаль, одержання додаткових фінансових ресурсів для підприємств аграрної сфери економіки ще залишається проблемним.

Говорячи про агропідприємства України, що отримали позики у 2014 році, слід зазначити, що їх кількість зменшилася на 28% [1]. Це є наслідком скорочення банками програм кредитування агросектора і висування більш жорстких вимог до позичальників.

Лідерами серед областей України щодо найбільшої кількості підприємств аграрної сфери, які залучили кредити станом на 26.12.2014 р., є Херсонська, Миколаївська, Одеська (309, 288 та 225 підприємств відповідно) [3].

Підприємства повинні надавати додаткові гарантії повернення кредитів у вигляді застави, поруки тощо. Але за умов наявного високого ступеня зношеності основних засобів, унеможлиблюється надання їх у заставу.

Вважаємо, що причинами ситуації, яка склалася, є не лише високий ризик бізнес-середовища і політичний ризик у країні, а й існуюча недостатня платоспроможність більшості вітчизняних підприємств аграрної сфери. Адже загальна сума непогашених аграріями кредитів становить 55,34 млрд грн, що за 2014 рік зросла на 11,84 млрд грн [1]. Це пояснюється зростанням вартості валютних кредитів внаслідок істотної девальвації гривні та низькими темпами повернення кредитів.

Ризик неповернення кредитів підприємствами аграрної сфери через специфіку їхньої діяльності у порівнянні з іншими сферами економіки є, безумовно, вищим. І комерційні банки, оптимізуючи структуру свого кредитного портфеля, намагаються уникнути ризиків, мінімізувати їх.

На нашу думку, першочергового вирішення потребують питання захисту на законодавчому рівні прав кредиторів з метою унеможливлення неповернення виданих ними кредитів.

Саме в кризових умовах своєї діяльності суб'єкти господарювання, що працюють в аграрній сфері, найбільш гостро відчують потребу надійності партнерства з банківською системою. Говорячи про заходи щодо подолання кризових явищ і стримування інфляційних процесів в державі, необхідно зазначити запровадження Національним банком України (НБУ) більш жорсткої грошово-кредитної політики через неухильне збільшення розміру облікової ставки (з 6,5% станом на 13.08.2013 р. до 30% станом на 04.03.2015 р.) [4].

Такий розмір облікової ставки викликає занепокоєння щодо перспектив кредитування банківською системою реального сектора економіки. Адже типова ринкова процентна ставка включає в себе облікову ставку і маржу банку.

Доступність кредитних ресурсів для підприємств аграрної сфери значною мірою впливає на можливість нарощування ними обсягів виробництва та розвитку приватної ініціативи на селі.

Слід вказати, що у 2014 році порівняно з 2013 роком, середня ставка кредитування в національній валюті для підприємств аграрної сфери зросла на 1,5% і становила 21,5% [1].

Щодо термінів кредитування, відмітимо, що у 2014 році більше всього відбулось скорочення обсягів кредитування терміном від одного до п'яти років і понад п'ять років на 34% і 65% відповідно [1].

Серед областей України найбільші обсяги залучених (станом на 26.12.2014 року) середньострокових кредитів мали Черкаська, Київська і Кіровоградська області (468,6 млн грн, 455,5 млн грн та 227,0 млн грн відповідно), довгострокових – Черкаська (334,4 млн грн), Тернопільська (158,8 млн грн) та Сумська (151,6 млн грн), короткострокових – Херсонська (1071,5 млн грн), Тернопільська (947,1 млн грн) та Черкаська (774,8 млн грн) [3].

Вважаємо за доцільне розширення обсягів залучення вітчизняними підприємствами аграрної сфери довгострокових кредитів з метою оновлення їх морально і фізично зношених основних засобів.

Таким чином, для створення потужної матеріально-технічної бази, застосування сучасних ресурсозберігаючих систем і прогресивних технологій підприємства аграрної сфери економіки України потребують залучення додаткових грошових ресурсів. Але низька порівняно з іншими галузями народного господарства кредитоспроможність та інвестиційна непривабливість аграрного виробництва перешкоджають ефективному залученню кредитних ресурсів комерційних банків. Банки мають достатню кількість надлишкових грошових ресурсів, які б вони могли надати у позику аграріям. Проте, ще існує ризик неповернення виданих кредитів.

Для збільшення обсягів кредитування підприємств аграрної сфери пропонується законодавчий захист кредитора, забезпечення доступності кредитів для аграріїв. Комерційні банки за допомогою кредитування підприємств аграрної сфери (у тому числі і довгострокового) повинні спонукати господарський механізм аграрного сектору економіки України до ефективного функціонування.

Література:

1. Объемы кредитования агросектора за 2014 г. снизились на 32% [Электронный ресурс]. — Режим доступа :

<http://www.rbc.ua/rus/news/obemy-kreditovaniya-agrosektora-za-2014-g-snizilis-na-32--12022015144000>.

2. У банков есть 30 млрд гривен для кредитования экономики // Вестник Прибужья. — 2015. — №8(1593). — С. 15.
3. Оперативна інформація про стан залучення кредитних коштів підприємствами агропромислового комплексу у 2014 році [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://bank.gov.ua/control/uk/index>.
4. Облікова ставка НБУ [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=53647@cat_id=4458 ОУ.